

LA NOSTRA MEMÒRIA

5. LA FESTA DE SANT JERONI

A les darreries dels anys 40, un grup d'amics que viuen al carrer Sant Jerononi, decideixende fer festa, utilitzant com a motiu, la festivitat del Sant del qual duu nom, llur carrer.

El cap de setmana que segueix al 30 de setembre, és el destinat per a tal commemoració i així, dissabte i diumenge, els veïns són al carrer per a gaudir de la festa, sopant i fent xerrades que duren fins a les primeres hores del dia.

A mesura que els temps passen, aquesta nova moda perd la seua intensitat i és dins dels anys 50, quan aquesta adquireix el seu punt àlgid. Els veïns més vells que encara viuen al carrer ho recorden, tot i que, malgrat el pas del temps, encara continuen rebent la nit i la fresqueta, fent colles davant d'algunes cases, on es comenten les novetats del momnet i els records de la seua joventut.

Diuen que la festa els donava feina per a tot l'any: dilluns, per parelles, fer l'arreglada de quotes (una pesseta setmanal per família), dimarts reunió de la comissió encarregada de la festa, cada setmana en una casa i, açò si, els matrimonis sense xiquets. Com que la cosa era molt seriosa, a la comissió cadascú tenia el seu paper; tresorer, encarregat de l'arreglada, secretari, president...

I així passaven el dies i s'arribava al moment clau de la festa, l'últim cap de setmana de setembre o el primer d'octubre, si no hi havia fallat algun veí, la qual cosa comportava traslladar la festa unes setmanes després.

Els actes diuen que no eren molt nombrosos, disparades, sopar al carrer amb els seus barralets de vi i les seues botiges d'aigua fresca, quasi com qualsevol altre dia d'estiu, però amb una il·lusió nova. Així ho demostra aquesta colla de veïns (foto 2), on podem trobar: Manolo "Mayà", el seu-germà i la seua filla; Maruja Martínez "La Llustrosa", el seu marit, Paquito Martí "Navarro" i el seu fill Paco, al braç d'Ismael Martí el de ca "La tana"; Ramón Martí "L'Aguacilet" amb el seu fill

(Foto 1)

(Foto 2)

Enric, María Gil "La Mona", amb Lluís Ros al braç, i la seua filia María al fons; Vicentet García "El Dolç" i Pepe Ferrer "Anguila". També hi havia música, però, com que no es podia ballar per les prohibicions pròpies del moment, ho dissimulaven fent passejar els músics de dalt a baix del carrer, com si es tractés d'una cercavila.

Quan l'any havia sigut bo, es feien "varietets" i diuen, que hi hagué algun any que eren millors que les de les festes del poble; per la qual cosa, anys després els prohiberen de fer festa; però, quan la caixa no era molt grossa, algun decidit es disfressava i feia la festa, posant-se al damunt algun brial o camisola que de l'arcò treien les iaies en el moment adequat. Així trobem María Ros de ca "La Rosa" i Paco Martí de ca Julieta "La Generala" vestits de combregadors de després de la guerra (foto 3), Ramón Martí de ca "L'Aguacilel" (foto 4) i Francisco Serrano "Cèntim" (foto 5), fets unes senyorettes de revista.

I el dia clau arribava, fent-se el repartiment de bescuits per totes les cases del carrer, per totes les dones de la comissió, amb els seus davantals nous, ben almidonats (foto 1), com es veu en aquesta fotografia on, baix dels gallardets, que es secaven al corral després de la festa i es feien servir un any darrere l'altre, podem trobar: Faustina Marzal, Maruja Martínez "La Llustrosa", Francisco Serrano "Cèntim", Pepica Silla, la dona de "Cajón", María Ros de ca "La Rosa", Maria Forment "La Rata", José Ferrer "Anguila", Carmen Pallarès "La Pallaressa" i al fons, a ma esquerra, Manolo Forment "Conole", el cuiner de la Festa.

I Sant Jeroni era el motiu, i ningú no se'n feia cas, no hi havia missa, no hi havia processó, però hi havia festa i el que era més important, harmonia i bon veïnatge al carrer.

Julia Martí Cànoves.

(Foto 3)

(Foto 4)

(Foto 5)

6. LA PENYA

Digam en primer lloc, que a diferència d'ara, que qualsevol grup de xiquets-amiguets, adopten un nom anteposat de la paraula PENYA, en aquells temps, al voltant de l'any 1930 on situe el meu comentari, o més bé record, este costum no era molt propi, per la qual cosa, la denominació de LA PENYA, sense més, fou acceptada, tal i com un grup d'amics decidiren anomenar-se. Este grup d'amics dels que acte seguit diré els noms, els cognoms, apodos o mal noms i el lloc on vivien, eren: quatre músics, i els altres, fills de socis o de familiars de la Societat Musical de "Socorros Mutuos de Alaquàs" (Música Nova), per la qual cosa convivien molt en la dita Societat. Eren ells: José Martínez Peiró "Capa", que vivia al carrer dels Benlliure, 56; Miguel Ferrer Sanz, "Micalet el xocolatero", fill del tio "Caretó", que vivia a la Plaça; José Raga Raga, fill del tio Sento "El Mineró", que vivia al carrer de València, 28; Francisco Gil Segura, fill del tio "Coc", que vivia al carrer del Doctor Barberá, 9, ara forn; Juan Alós Segura, fill de l'Estanc de la Carretera de Torrent, número 2, ara carrer de Ausias March; cantó al carrer de València; Salvador Ferrer Barbera "Boro Felip" que vivia al carrer Sant Josep, 38; Salvador Martínez Martínez, fill del lio Modesto, que vivia al carrer de València, 32, Francisco Gil García "Panolla", que vivia al carrer de Cádiz, 10 i Pepín García Pont "El Porro", que vivia al carrer del Pare Guillem, 13, i morí en la Carretera de Torrent n° 8. A estos els ajudava sense ser de la quadrilla, Florencio Garcia Martínez, fill del tio Llorens, que vivia al carrer de València, n° 26 per la raó de ser músic (tocava la bateria de l'orquestrina en La Penya) i ser amic dels músics de la Penya.

Estos xics, vivien un poc pendents del ball en parella, que aleshores alcançà un bon nivell entre altres coses, per l'aparició en la pantalla dels cines, de Carles Gardel, que entre el cant i el ball del "Tango", ficà en el "rollo" com diria ara un jove, a la joventut d'aquella època. Li va demanar este grup d'amics a la Directiva del Casino, el poder fer balls els diumenges, al Saló de la Societat, i la contestació, fou que no. Com la joventut, si "s'arranca" es menja el món, aquells jòvens es movilizaren, i els seus passos, donaren fruit. Aconseguiren autorització de l'Ajuntament i el lloger dels alts de la casa que havia construït per a casar-se, Francisco Cervera Requeni, "Paco de Pistoles" en el carrer dels Benlliures, n° 74, on té ara la carniceria, i aprofitant que el local no tenia res construït, l'acoplaren a la necessitat, fent un saló que tindria més o menys 150 m.2, a part d'una terrassa de 30 o 40 m.2, després d'hi fer el servei de cuina per a l'us del Bar que s'instal.lava.

Es feu càrrec del servei de "Barman" o de "Reposter", el pare d'un d'ells i tio meu, Francisco Gil Folgado, que tenia idea de la feina, per haver sigut abans conserje o reposter del Casino Nou. A la Penya motiu del comentari, l'anomenaren "PENYA JOVENTUT JUERGUISTA", i a fe que la idea estava en son punt. Jo tinc proves d'això que dic, perquè, era cosí germà de tres d'ells i encara que l'edat no era la seua (teia 4 o 5 anys menys), al no tenir germans, vivia prou amb ells; havia anat a escola a Torrent, tres o quatre dies a la setmana sopaven junts, i havia viscut en sa casa, potser eixe temps, per la raó que no és propi explicar ací. Sé, per exemple, que es deia "Juerguista" perquè tres o quatre dies a la setmana sopaven junts, i esmorzaven els diumenges, quasi lots. També em referiré pel que fa al ball, i tinc proves de la seua afició, perquè un dia, em dugueren amb ells a València, em deixaren en custòdia a un d'ells que era rellevat de tant en tant, els altres perl que jo escoltava i preguntava, vaig saber estaven en CASA PAOLO, una Sala o Saló, Taxi-Ball, on anaven a ensenyar-se i entrenar-se a ballar. Allò de Taxi-Ball, és que, en dit Saló, a l'entrada, a la taquilla, facilitaven una tarjeta o uns tiquets, que per vint-i-cinc pessetes donaven dret a 15 o 20 balls amb una de les xiques que hi havia al Saló; on, en lloc de demanar-li un ball a la xica en qüestió, el tiquet et donava dret a ballar amb ella un ball. Se supon, que al saló no hi hauria més xiquets que les "taxi" per això era molt fàcil l'operació. Hi anaven els xics de la Penya per ensenyar-se i després, qui tenia facilitat per al ball, a la Penya, feia un poc de mestre.

Com he dit abans, eren quatre músics: trombó, oboe-saxo, flauta, trompeta i bateria, i de veritat, tocant es defenien. Els dies de ball, eren tots els diumenges i algún dissabte; el local s'omplia de gom a gom perquè, les xiques no pagaven i feien de reclam per als xics, que estimulats pels deu o dotze que ho feien bé, posaven molt d'interés i aconseguien ballar. Recorde algunes de les "peses" que

tocaven: "Mi jaca", "En er mundo", "Los campanilleros" i d'altres del moment que feien les delícies dels concurrents.

Els dies que no eren de ball, el local funcionava, més o menys com les societats del Casino Nou; de la Plaça, obria només per la vesprada i tenia una tertúlia de gent que hi anava per la novetat, o per que s'havien molestat amb el seu Casino habitual, ben cert és, que hi havia certa concurrència. La gent tenia afició d'anar a la tertúlieta, llegia el diari i cotorrejava sobre les notícies del poble o de la nació. Recorde que per aquella època tingué lloc la guerra ítalo Abisinia, i era un poc d'espectacle veure a diari sobre una paret del local, les notícies més freqüents d'esta guerra, que com passa sempre, si la guerra és llunyana, té certa atracció.

Afegire també, que era l'època en què s'imposava la ràdio i mon tio, molt astut, prenia un aparell a prova, amb promesa de compra i als dos messos deia no li interessava i el representant o venedor, li'n portava un altre. També em ve al cap, que els dies de ball, com a les xiquetes jòvens, de 12 o 14 anys, no els deixaven entrar al saló, en la terrassa, ballaven entre elles, mai amb xics, i feien escola per a quan els aplegava el temps de poder ballar entre els majors.

La Peña, es traslladà per eixe temps al carrer del Doctor Barberá nº 1, dalt de ca Francisco Lino el Guerra, on vivia i tenia un taller. Ignore el motiu del canvi, però no crec que fora econòmic, perquè el lloguer era molt xicotet. Al dit nou local, acudí la Joventut Socialista, però crec que com a partit tenien poca activitat, i no sé si el ball, raó de ser de la Peña, seguí practicant-se ja que tots el xicons d'ella s'incorporaren a la guerra.

Quan acabà la guerra, ja en l'any 1939, l'Ajuntament i la Falange que tenien el comandament, tancaren tots els locals d'espargiment, per la prohibició que existia de què es reunia gent, al marge de les reunions que disposava qui manava.

Tancaren tots els locals com he dit abans, i s'obrí el Casino de la Plaça, on estava de cambrer Jesús Moret Casted, "Sabó", amo que era del casino d'eixe nom. Obrien també al carrer Major, sobre el nº 70, on havia estat una fracció de músics, que agraviats de la Plaça hi s'instal.laren, com a músics, l'any 1935. Hi obrigué, baix la rutella del Partit Tradicionalista, i era com el lloc oficial, perquè malgrat que els membres que manaven no eren amics de casinos, tenien la seua tertúlia i es deixaven veure pel veïnat del poble.

Esta última part, s'aparta un poc del tema de la Peña, però ha eixit per la relació que l'època i el curs de La Peña, ho demanava.

Mariano Planells Segura

7. ATENEO CULTURAL Y DEPORTIVO DE ALAQUÀS

El edificio que ocupa, propiedad de este Ateneo por donación voluntaria de sus legítimos dueños, se terminó de construir en 1.927, inaugurándose este mismo año. Sus propietarios y únicos dueños en su construcción, Ramón Portalés, mayor accionista, siguiendo en menor cuantía, Nelo de Beatriz, Francisco Catalá "El Vicari". Pepe Roi Besó "El Tio Roch, Pascual Cervera "Pistoles", Pelegrí Ruiz "El tio Pelegrí", El tio Micalet el Garrofi, Eusebio Tárrega "El Perolero", Emilio Gil "El Perolero" y una larga lista de socios accionistas fundadores, en que alguno de ellos tuvo que pagar a plazos las acciones que adquirieron, cuyo valor nominal de cinco pesetas cada una, se hizo con mucho sacrificio económico si tenemos en cuenta que en aquella fecha, esta cantidad de cinco pesetas no estaba al alcance de todos los bolsillos y representaba el jornal de un buen oficial.

Una banda de música era el estandarte y motivo de la Sociedad, denominada la Primitiva o "Musica Roja".

En el transcurso del tiempo ha tenido varias denominaciones. Unión Patriótica. Círculo ¿...? Monárquico y seguramente otros que no recuerdo, siendo su líder Don Pascual Cervera Requeni, que en varios comicios legislativo se presentó como Diputado a Cortes.

Durante el desagradable paréntesis de la guerra civil española, el local fue requisado y sus dueños, desalojados por la fuerza, se vieron privados del disfrute del mismo por imperativo de los acontecimientos. Esta privación se prolongó hasta el año 1.975, año en que parecía que las cosas volvían a su cauce normal y fué entonces, cuando el local se restituyó a sus verdaderos dueños, cuando se decidió por mayoría de los accionistas herederos, hacer donación pública del mismo, para la creación del actual Ateneo Cultural y Deportivo.

Por su ubicación en la población, en una de las plazas principales, ha jugado un papel relevante en cuanto acontecimientos y actos se han celebrado, en Alaquàs de ahí, la apetenencia que siempre ha tenido el edificio para personas ajenas al mismo.

Durante los primeros años de vida, a parte de las actividades culturales y políticas, los socios celebraban bailes sociales cada domingo, donde se reunían casi todos los socios y familiares, rivalizando con la Sociedad de Socorros Mutuos, la otra banda de Música, también conocida por la "Blava". En el aspecto político, su líder era Don José M^o Palop, que en materia de sus funciones casi siempre se llevaba el gato al agua, siendo digno de destacar la gran labor realizada durante uno de sus mandatos como Alcalde, al construir el pozo de agua, que aparte de ser de una calidad extraordinaria, cubrió las necesidades de la población abasteciéndola a toda ella de agua potable.

Al terminarse la guerra civil española y hacerse cargo los segundos requisadores del local, se le quiso dar un carácter más abierto, abriendo las puertas para que fuera frecuentado por los vecinos que lo desearan, nombrando conserje de forma actócrata a Don Jesús Moret Casted "El tío Sabó", un profesional de pies a cabeza, de una honradez grandísima, hacedor del bien por doquier y perdedor de sus derechos propios en múltiples ocasiones y que tuvo que aceptar el cargo de conserje, en evitación de males mayores para su persona.

Centrándonos en el edificio como Ateneo Cultural y Deportivo, debemos resaltar en primer lugar, la gran acogida que la idea tuvo entre la mayoría de socios y vecinos. Al efecto se celebraron unas elecciones democráticas como mandan los cánones, para designar Presidente y junta Directiva, saliendo elegido Presidente, Ramón Portalés, nieto del que fué mayor accionista en la construcción del edificio. Todos los presidentes que ha tenido el Aeneo como tal, han sido personas muy dignas, honradas y transparentes en sus gestiones, condición ésta, que nunca agradecerán bastante los socios por los servicios que han prestado, siendo dignos de mención, Ramón Portales, José Tárrega, Miguel Martí y Miguel Caballero, distinguiéndose este último por sus desvelos y dedicación constante a las mejoras del local y administración de sus bienes.

De todos los conserjes que hemos tenido el más eficiente y profesional ha sido "el Maño", que junto con su esposa, han colmado de atenciones a propios y extraños, haciendo digno el slogan de "El Maño" una casa seria".

En la actualidad, entre los que pagan sus cuotas y los que no las pagan, son unos seiscientos socios de los cuales una mayoría de éstos, visitan el local, entreteniéndose en grupos alrededor de las mesas, celebrando partidas de cartas, dominó o se dedican al cotilleo político. Entre los asistentes los hay de todas las ideologías destacando los acedémicos, peripatéticos, inlelectuales, cazadores, miradores, según se dedique a jugar al Solo, Manilla, Ramiro, treinta y uno, cincuenta y cuatro, correlativa, julepe, o dominó propiamente dicho.

En las juntas generales ordinarias que se convocan para la rendición de cuentas y gestión realizada durante cada ejercicio, las discusiones se presentan acaloradas, subiéndolo un alto grado de tensión, invocando el deletrear de los artículos de los reglamentos de constitución y régimen interior, terminando siempre habiendo consenso y, celebrando una comida de hermandad.

José Usedo.